

HRVATSKA RIJEČ

IZLAZI SRIEDOM I SUBOTOM.

Pređplata van Šibenika:

— na tromjesečje 3 Kr. —
— na pđ godine 6 Kr. —

Pređplata u Šibeniku
sa donošanjem lista u kuću
jednaka je kao i van Šibenika.

Pojedini broj stoji 6 para.

Pređplate i pisma šalju se
Uredništvu. Nefrankirana se
pisma ne primaju. Rukopisi
se ne vraćaju. Oglasi, pri-
občena pisma, zahvalne itd.
tiskaju se po 20 para redak
= = ili po pogodbi. = =

Sabor u Zadru

Sjednica 16. studenoga t. g.

Biva prikazano nekoliko interpelacija; *Bankina*, o uređenju obale u Veloj luci, i o pripomoći selu Bažancu; *Matasa*, o uređenju polja u Rupam; *Dra Majstrovica* o gradnji mosta na obali u Zaostrogu, i o župskoj crkvi u Igranin; *Dra Dulibića*, o uzpostavljenju gradskog telefonske sveze u Šibeniku.

Namj. uprav. *Nardelli*, odgovara na razne upite, među kojim na upit zast. *Dra Dulibića* o župskoj crkvi u Mandalini; priznaje potrebu gradnje nove crkve, jer veli, da je obstojeća crkva malena.

Prelazi se na dnevni red.

Prva je točka predlog zast. *Dra Trumbića* i drugova o uvedenju obćeg prava glasovanja.

Dra Trumbić u dugom krasnom govoru iztječe potrebu reforme izbornog reda na osnovi pravice i ravnopravnosti; naglašuje važnost reforme osobito za Hrvate. Narodnim borcem u Banovini za hrvatske pravice šalje zanosan pozdrav.

Dra Kvečić iztječe nepravdu obstojećeg izbornog sustava i veli, da će i on njegova stranka glasovati za predlog *Dra Trumbića*. *Dra Salvi* priznaje nuđu, da se stupi na reforme izbornog reda; veli, da će glasovati za predlog *Dra Trumbića*, uz rezervu, da iznese svoje opazke i želje onda, kad će odnosni zakon biti iznešen u saboru na presresanje.

Dra M. Čingrija dokazuje nuđu reforme izbornog reda; bavi se izbornim sistemom kod nas i u Hrvatskoj, iztječući sramotne intrige pri izboru u Koprivnici.

Prodan izjavlja se u prilog predlogu, za koji će glasovati. Iztječe protivnost Magjara uvedenju sveobćeg prava glasa. Izrazuje svoje poštovanje ljudima, koji su stvorili riečku rezoluciju.

Dra Tresić govori o borbi ljudstva za jednakost, te iznaša razne historične podatke. *Dra Kovačević* radostno pozdravlja pokret za obće pravo glasa, u komu nazireva slobodu naroda.

Dra Trumbić odbija svjedočbu poštenja izdanu od zast. *Prodana* ljudima, koji stvorie riečku rezoluciju, jer je ovi ne trebaju, i jer je *Prodan* govorio u ime one stranke, čiji su pripadnici na najgrđji način uvriedili

one iste ljude, kojim sad *Prodan* izkazuje počast.

Prodan veli, da je svojom izjavom dokazao, da se u ovom pogledu ne istovjetuje sa onim, koji vrijeđaju i diraju lično poštenje onih, koji pristaju na riečku rezoluciju.

Dra P. Čingrija muženim žarom izjavlja, da se ponosi, što je sudjelovao i doprinio, da se dodje do riečke rezolucije; veli, da je ovaj korak ozbiljan i po budućnost naroda jedino koristan. Odbija uvrede i podmetanja onih ljudi, koji ne rade očevidno iz svoga uvjerenja, već iz drugih pobuda lažu i sebi i drugima.

Pošto je razprava dovršena, predlog *Dra Trumbića* biva primljen jednoglasno.

Prekida se sjednica u 2 sata po p. a nastavlja se u 5 1/2 u večer.

Otvorena je razprava vrhu bilanca zemlj. vjeresijskog zavoda za god. 1904.

Izvjestitelj *Dra Zajfron* predlaže, da se bilane odobri.

Dra Marović iztječe povoljnost financijalnog stanja zavoda, i preporučuje što veću hitnost u riešenju posala i spremnost udjeljenja vjeresija manjim posjednicim. Preporučuje također neke važne reforme u novčanom poslovanju.

Bilanc zavoda bi zatim od sabora odobren.

Dra Dulibić izvjestitelj upravno-gospodarstvenog odbora čita izvještaj o predlogu zast. *Milića* glede preinake nekih §§ obćin. pravilnika, te predlaže, da se osnova uputi zemalj. odboru, da u nastajnom zasjedanju izvjesti.

Tim je iscrpljen dnevni red. Nastajna sjednica na 18. t. mj.

Sjednica 18. studenoga t. g.

Tajnik *Dr. Majstrovic* čita zapisnik minule sjednice i navješta molbenice. Biva prikazano nekoliko upita od zastupnika *Kulišića*, *Bankina*-a i *Dra Dulibića*, ovog zadnjega o pučkoj školi u Biovičnom selu obćine Kistanjske. *Dra Klaić* prikazuje predlog o gradnji zgrade za hrvatsku pučku školu u Zadru. *Dra Dulibić* prikazuje predlog, da se uredi plaća šibenskim bönćicim. — Predsjednik veli, da će sa ovim predlozim postupati po pravilniku.

Namj. uprav. *Nardelli* odgovara na razne interpelacije, među kojim na tri upita *Dra Dulibića* o putovim u šibenskoj obćini, o mostu na Krči i o telefonskoj svezi u

Šibeniku. Glede prvoga veli, da će vlada dat izraditi nacрте puteva, naročito onog do Rogoznice, i da će dopriniet svoj dio za gradnju istih; glede mosta na Krči veli, da je nacrt bio učinjen, ali da se nije moglo stupit na gradnju mosta, jer zahtjeva mnogo novaca, da će vlada ipak stvar ponovo preporučiti ministarstvu; najzad glede telefonske sveze u Šibeniku veli, da će vlada nastojati, da se ista uvede, i da je zato određena svota u proračunu za god. 1906.

Prelazi se za tim na dnevni red.

I. Predlog zast. *Dra Salvi*, da se u Austriji pripoznaju nauci i izpiti položeni na sveučilištum u Italiji.

Dra Salvi obrazlaže svoj predlog, iztječući potrebu i pravednost, da se talijanski djaci naobraze u svom jeziku, pošto im u Austriji nije dana za to prilika.

Dra P. Čingrija veli, da će hrvatska stranka glasovati za taj predlog, jer je pravedan, jer nauka na slobodnim sveučilištima Italije nadahnut će duhom slobode i talijanske djake Austrije, a to će biti i nama od koristi; veli, da valja glasovati za taj predlog u ime prosvjeda proti postupku njemačkih djaka prama nenjemačkim djacim u Beču, koji nisu ni za svoj život sigurni.

Dra Kvečić izjavlja na ime srbskog kluba, da će glasovati za predlog *Dra Salvi*, i da se nada, da će talijani uzeti u obzir ovu našu susretljivost, te će promieniti svoj dosadani način postupanja prama slavnim u Trstu i Istri.

Zatim bi predlog *Dra Salvi* od sabora primljen jednoglasno.

2. Razprava o proračunu zemaljske zaklade za god. 1905. i 1906.

Izvjestitelj *Dr. P. Čingrija* crta današnji politički položaj, osvrtje se na odnošaje u Banovini i kritizira postupak magjara. Bavi se obširno sa riečkom rezolucijom, tumači joj povod, smjer i svrhu; odbija osumnjeničnja, da Magjari ne će svoja obećanja izpuniti. Iztječe sporazum izmedju hrvata i srba, te čita izjavu potpisanu od svih hrvatskih i srbskih zastupnika na saboru, i predlaže, da sabor prihvati dva zaključka, što iztječu iz sporazuma izmedju hrvata i srba.

Vukotić, pozdravlja postignuti sporazum; iztječe, da su hrvati i srbi zadužili druge narode i vlasti tim, da su za iste krv na potokoe lievali, ali Magjare dosle nisu ničim

zadužili, te opravdava riečku rezoluciju i onu poprmljenu od srba na zadarskom sastanku; veli, da će srbi smatrati Hrvatsku zajedničkom domovinom. Priznaje sve poteškoće, na koje će naići naš narod u postignuću svojih ideala, ali: „po cvieću žene gaze, a trnje je za junaka“.

Bankini, pristaje na riečku rezoluciju, jer je odnosni politički korak po hrvatski narod spasonosan. Orta političke događaje, odkad je hrvatska kruna prenešena na Habzburgovce. Potrebti je sporazum sa Magjarim, koji ruše današnji sustav i s toga su naši naravni saveznici. Iztječe porugom, kako se u Beču tobože staraju, da stvore veliku Hrvatsku; napominje, vladaviuu zlotvora Kluena u Banovini, uvredu nanešenu hrvatskim zastupnicim, kad su u Beču bili odbiveni, i sve nepravde što je sustav nanio Hrvatima. Veli, da nije odmah potpisao riečku rezoluciju, jer je mislio, da bi trebalo najprije pripraviti šire slojeve na taj korak, i tražiti garancije od Magjara; te da bi trebalo, da prosvjed proti sustavu bude žestok. Uvidja, da mu patriotična dužnost nalaze, da odlučno stupa za nju.

Dra Majstrovic govori u prilog riečke rezolucije, kritizira postupak protivnika, opravdava rezoluciju uprav sa pravaškom gledišta. Veli, da definitivno ne pristupa u klub hrv. stranke samo iz taktičnih razloga, dočim ga načelni razlozi ne bi sprječavali.

Milić, prikazuje državopravni položaj Dalmacije od ugovora u Kampoformiju do danas. Iztječe važnost i nuđu sporazuma sa Magjarim, dočim veli, da sa Bečom ne imamo ništa zajedničkoga, niti imamo tu što, da tražimo.

Predsjednik prekida sjednicu. Nastajna je sutra.

Sjednica 19. studenoga t. g.

Zast. *Dra Dulibić* interpelira vladu o skoršnjoj naredbi c. k. namjestništva glede nedjeljnog počitka.

Nastavlja se razprava jučeršnjama. *Dra Tresić* iztječe, kako pangermanizam preotimlje sve to više maha i kako je naša dužnost, da mu se svim silama odupremo. — Govori o pravaškoj stranci, kako u 40. godina obstanaka nije imala kakvih uspjeha. Pozdravlja slogu izmedju srba i hrvata.

Prodan kritizira riečku rezoluciju i veli, da su se njom zastupnici postavili na

LUKA BOTIĆ.

(Na skupštini kluba dalmatinskih akademikara u Zagrebu predavao **Božo Lovrić** 3. 11. 1905.)

Sad da se vratimo na životopis. Prvih dana lipnja godine 1855. javlja svome Niki svoju ženidbu. Dugo se je skanjivao, dok se odkrio drugovima, dapače protekle je od ženidbe skoro dva mjeseca, dok je potanje izvjestio svoje prijatelje. Čutio se krivim, jer se s Mihom Pavlinovićom zakleao, da se ne će ženiti, e da bude slobodniji pri radu. No svoj korak opravdava riečima božjim: „reliquet homo patrem suum et matrem suam et adhaerebit uxori suae!“

Godine 1856. opet javlja svome Nikoli, da je sretan u braku i da mu je žena plata od Boga za sve nevolje i muke.

5v. javlja ženinu bolest i porod sina Gjorgja, te iste godine dovrši „Biednu Maru“, pa veli: da mi nije kod kuće kao što je, ja bih imao koješta da još izpravim, a osobito u 4. i 6. pjesmi, koje sam najkasnije svršio... Ako ne umrem, možda ću i drugi put imati prigode popravljeti“.

Tu se prvi put javlja misao o smrti, pa nisu ni tri pune godine protekle, a on je spokojno snivao na brežuljku grama veličajnoj crkvi Djakovačkoj.

Šestdesetih godina umro mu i žena; izgubi službu pod Strossmayera, jer nije htio da poslušaa biskupa, te se zakleti na evanjelje, da će caru vjbran biti do smrti i u svim okolnostima, da ne će nikada nikakovom tajnom društvu pripadati i da će se čuvati svakog političkog agitiranja. Uz to

moli Filipovića, da mu pošlje po dilžanci „Biednu Maru“, da je popravi i izda o svom trošku li prod. List je izvršio: „šale više sa mnom, nadam se, ne će s nikim biti“. Valda su ga prekoravali, da je rob svoje službe, pa ga je bolila ta potvora i kukavni prikor.

„Biedna Mara“ dieli se u 6 pjevanja. Nacrt zaostaje za onim „Pobratimstva“. Sadržaj je u glavnom erpljen iz „Documenti storici sull' Istria e la Dalmazia“, a nešto je i sam popunio, nadodao i zaoblilo.

Dok je „Pobratimstvo“ savršeni romantički epus — „Biedna Mara“ nasuprot je pjesnička novela ili oduža lirski pjesma. Tkaninu za to liepo vezivo pjesnik je pozajmio od mjesecevih zraka, a kolorit od jesenskog predvečerja. Na tom listopadskom nebu uzdiže se „Biedna Mara“ u svojoj lijuborskoj odori, a oko nje trunu vijenci puni ciklama, tuberosa, hrizantema i dalja: samo jesensko cvieće. — Pod njezinim nogama šuška svenuto hrastovo cvieće i paprad. Oči njezine plante kō dvie voštanece, što ih može dašak iz najslabijih prsiju da ugasi. Oko ustiju skupio se čemer u malene bore, a lice proleglo i probledilo od plača. Njezina prekomjerna pečal nosi mir, nosi zaborav i odricanje. Negdje sam pisao, da je Antigona, najmilija i nadražja kćerka Sofoklova, porodila Shakespeareu Cordeliju i Ofeliju, a Mikaelu Cordelija, a povi ju i odhrani tužna i nesretna Ofelija. I „Biedna Mara“ usika mlieko od iste dojilje i očuti njegu iste blage ruke kao i Mikaela.

„Biedna Mara“ živi je simbol naše narodne poezije — naše slavenske duše. Ona je — kako

ju je prikazao Meštrović u svom reliefu — savila tanane ruke oko života pjesnikova, oko predstavnika cielog naroda.

Sklad i jedinstvo „Biedne Mare“ kviri nada sve 6. pjevanje, koje je neka vrst epiloga, a izgleda kao da je cielo ovo pjevanje izpjevano radi dvaju zadnjih stihova:

Al od svata nitko ne spomenn
Ni uzaldu za biednom Marom.

Osim 6 pjevanja zlo se doimlje čitatelja uloga Boktaljije Frana. On je sličan starinskome „Zenus ex machina“. Kad se Botiću kraj iz ruku izmakne, onda posegne za biednim pjesnikom, pa ga ravno iz Splita tjera u Konjsko, u Melkinu kulu. Dobro ne odahne, a već brusi pete put tvrdog Klisa, da Adelu žalostne poruke javi.

Uza sve te i druge mane dikcija je u „Biednoj Maru“ nenadmašiva.

I tako smo skoro pri kraju Lukina života; sa „Biednom Marom“ počeo je Botić da gine i kao pjesnik i kao čovjek.

Kad su talai razglasili listopadsku diplomu, Luka Botić pohiti u Split, da se dogovori s drugovima čega da se late i na koji način da sprave narod na borbu radi združenja Dalmacije i Hrvatske. Sastaje se kod profesora An. Bakotića. Dogovoriše se krišom, jer se tada razmahale u podpunom mahu Bajamontove ordije, Hrvat je bio nesiguran na putu i u svojoj kući, svuda napastovan i izmješan, a proganjen kao da je pseto bez gospodara. Dogovoriše se i razidjose se kroz krajinu i popovi i fratri — Pavlinović, Matas i dru-

gov. A Luka, nepoznat pod surkom i kalpakom, vrati se u svoje Djakovo tužan u sreu, što ga vlastita braća i mještani niti znaju, niti spominju.

Dvie zadnje godine života svoga izpunio je radnjom oko „Petra Bačića“. — U toj se pjesmi opaža klouuč, ponestade mladenačkog žara i hira, groznica mu snagu popila, a rulu shrvala.

„Petar Bačić“ daleko zaostaje za „Biednom Marom“ i „Pobratimstvom“, pa o njemu ne ću ni da govorim, jer plemeniti i naobraženi duhovi traže ono, što je kod pisca liepo i uspješlo, a samo cinične i skeptične duše traže ljage na suncu i uživaju u prostoti svojjoj, što su ih odkrili.

Botić je dvie godine pobjelovao; u to ga vrieme i bogata Djakovština izabrala zastupnikom.

Botić je 22. kolovoza dana Gospodnjeg god. 1863. preminuo u Djakovcu.

A sutra na dan pjesnikove slave razcvast će se nad Mosorom zora:

Na kosi joj rukovet ružica
o pojasu kita bielih ljera
oko nogu vijenci od ljubica.

i tim crvenim, bielim i plavim cviećem zora će okititi spomenik pjesnika svoga. A vila Dalmacije, a vila Hrvatske, a vila Slavonije igrati će kolo u okolo nage zore, i iz punih košara jedna će trunuti podatnom ruhom ružice, druga će sipati pune pregršti bielih ljera, a treća će od objesti i šale kidati vijence od ljubica i cvatuća trojbenjica oviti će spomenik biednog pjesnika.

Slava pjesniku!

